

Powrót susłów do Polski

Dzika Polska

Rozpoczyna się realizacja Programu „Suseł” – przedsięwzięcia mającego na celu przywrócenie rodzimej przyrodzie małego, sympatycznego ssaka – susła moregowanego.

Susły wymarły w naszym kraju na przełomie lat 70 i 80. Pod koniec lipca, po ponad 30-letniej nieobecności, pierwsze susły moregowane pojawiły się w Polsce. Do poznańskiego ZOO została przywieziona pierwsza partia ok. 10 tych zwierząt z ZOO w Bernie (Szwajcaria). W pierwszych dniach sierpnia kolejna grupa – ok. 50 susłów, została przywieziona do Poznania z Budapesztu.

Program koordynowany przez Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra” przewiduje hodowlę tych zwierząt w poznańskim ZOO, a następnie wypuszczanie otrzymanego potomstwa w województwie opolskim – tam, gdzie zwierzęta te obserwowano po raz ostatni. Pierwsze wsiedlenia będą prowadzone w okolicach Kamienia Śląskiego.

W Polsce występowały niegdyś dwa gatunki susłów – suseł moregowany i suseł perełkowany. Pierwszy wyginął już całkowicie, resztki populacji drugiego utrzymują się wciąż na lotnisku w Świdniku i kilku rozdrobnionych stanowiskach na Lubelszczyźnie. Suseł moregowany należy do gryzoni z rodziny wiewiórkowatych. Ciężar jego smukłego ciała osiąga 240-340 g, przy czym samiec jest większy od samicy. Puszysty ogon ma 1/4 długości ciała, nóżki są krótkie, uszy ukryte w futerku, duże, ciemne oko jest bardzo wyraziste. Charakterystyczną cechą susła, która różni go od wiewiórki i świstaka, jest obecność silnie rozwiniętych worków policzkowych. Pazury susłów są płaskie, długie i mocne, ponieważ służą do kopania. Zwierzęta te mają ubarwienie żółtawoszare (grzbiet i boki) z gęsto ułożonymi nieregularnymi, poprzecznymi, brązowo-szarymi prążkami.

Gatunek ten zamieszkuje nizinne i wyżynne tereny otwarte, zwłaszcza ugory, pola uprawne, suche, często kamieniste łąki, pastwiska, skarpy i nasłonecznione pagórki. Susła spotyka się także na drogach i miedzach śródpolnych. Unika lasów i terenów wilgotnych. Mieszka w głębokich norach. System korytarzy podziemnych pojedynczej nory może dochodzić do ok. 8 m długości i sięgać do 2-2,5 m w głąb ziemi. Są tam skośne korytarze wejściowe i krótkie, pionowe korytarze awaryjne. Samice susła mają nory głębsze. Obszerny, dobrze wyמושczony barłóg służy latem jako wychowalnia dla młodych. Jesienią suseł wprowadza się do niego na sen zimowy, starannie zatykając wejścia sianem i ziemią. W czasie letniej aktywności musi zgromadzić w swoim ciele odpowiedni zapas tłuszczu. Jest to bardzo ważne, ponieważ suseł nie gromadzi zapasów żywności i warstwa tłuszczu musi mu wystarczyć na całą zimę. Sen zimowy trwa od października do marca-kwietnia. W czasie jego trwania temperatura ciała susła ulega znacznemu obniżeniu (do 1,8-2°C), a serce bije kilka razy na minutę.

Samice rodzą raz w roku. Młode są początkowo nagie i ślepe. Z nor wychodzą zwykle ok. połowy czerwca. Susły moregowane żyją od 4 do 5 lat. Kilka rodzin susłów tworzy małe kolonie w celu wspólnej obrony. Te z kolei często łączą się w większe. Największe kolonie susła mogą liczyć nawet kilkadziesiąt tysięcy osobników. Najczęściej jednak liczą od 20-30 do 100-200. W Polsce zwarte kolonie zakładane były często bądź na terenach dawnych kopalń wapienia, bądź na większych piaszczystych nieużytkach. Suseł bardzo lubi wylegiwać się na słońcu, ale stale przebywa w pobliżu swojej nory, by w razie niebezpieczeństwa móc się w niej ukryć. Charakterystyczne stawanie „słupkiem” jest spowodowane tym, że musi mieć się stale na baczności przed wrogami. Gdy jeden z osobników zauważy niebezpieczeństwo, wydaje przeraźliwy gwizd ostrzegawczy. Wówczas wszyscy mieszkańcy kolonii reagują błyskawiczną ucieczką, podnosząc przy tym ogony. Poszczególne osobniki porozumiewają się ze sobą ponadto za pomocą mruczących i wibrujących dźwięków.

Suseł żeruje zwykle w dzień. Odżywia się głównie roślinami zielnymi. W skład diety uzupełniającej wchodzi owady, zwłaszcza chrząszcze, świerszcze i motyle w różnych stadiach rozwojowych.

Występowanie susła moregowanego ogranicza się do terenów Europy Środkowej (sięga na północ do Austrii, Czech i do niedawna Polski) i Wschodniej oraz Azji Mniejszej. Niemal wszędzie jego liczebność spada i jeśli nie zostaną podjęte działania ochronne, grozi mu całkowite wyginięcie. Główną przyczyną wymarcia susła w Polsce była likwidacja dużych obszarów pastwisk i ugorów, które zajmowane były przez duże kolonie tych zwierząt. Przyczyniła się też do tego likwidacja korytarzy ekologicznych, które umożliwiały susłom przemieszczanie się na większe odległości w celu

poszukiwania nowych, dogodnych do życia siedlisk.

Program „SUSEŁ” prowadzony jest przez Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra” we współpracy z poznańskim ZOO i Stowarzyszeniem na Rzecz Ochrony Przyrody Stobrawskiego Parku Krajobrazowego BIOS. Obecnie jego głównym sponsorem jest Globalny Fundusz Ochrony Środowiska ONZ. Program przewiduje przeprowadzenie działań reintrodukcyjnych, czyli ponowne wsiedlanie zwierząt na tereny, na których występowały one wcześniej. Jest to metoda ochrony aktywnej, stosowana najczęściej w przypadku przedstawicieli gatunków zagrożonych wyginięciem. Susły przeznaczone do programu pochodzą z ogrodów zoologicznych w Szwajcarii, Niemczech, Czechach, a także z węgierskich populacji żyjących na wolności.

Szczegółowe informacje o programie ochrony susła można uzyskać pod adresem:
PTOP „Salamandra”, ul. Szamarzewskiego 11/6, 60-514 Poznań,
tel. 61 8432160,
e-mail: borys@salamandra.org.pl
salamandra.org.pl

Niniejszy dokument (wkładka „Dzika Polska”) został opublikowany dzięki pomocy finansowej Unii Europejskiej. Za treść tego dokumentu odpowiada Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot. Poglądy w nim wyrażone nie odzwierciedlają w żadnym razie oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej.